

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Dalan advokatfirma DA
v/adv. Thomas Hjermann
Postboks 1214 Vika
0110 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

16/1113-

19.4.2017

**Miljø-, transport- og anleggsplan for 420 kV kraftledning Balsfjord - Skaidi – distrikt 26
Lákkonjárga - klagesak**

Departementet viser til klage av 16. februar 2016 på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vedtak om miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan) for 420 kV-kraftledningen Balsfjord-Skaidi.

1. Bakgrunn

NVE ga 2. mai 2012 Statnett SF (Statnett) konsesjon til bygging av ny 420 kV kraftledning mellom Balsfjord og Hammerfest. Konsesjonen ble påklaget til departementet som 30. april 2015 stadfestet NVEs vedtak mellom Balsfjord og Skaidi med enkelte endringer og tilleggsvilkår. I henhold til konsesjonen skal det utarbeides en MTA-plan som skal godkjennes av NVE før anleggsstart.

Statnett oversendte 3. november 2015 MTA-plan til NVE for de tre delstrekningene Balsfjord-Reisadalen, Reisadalen-Skillemoen og Skillemoen-Skaidi. MTA-planen er senere revidert 16. november 2015 og 23. desember 2015.

NVE har i tre vedtak datert 22. januar 2016 godkjent MTA-planen for de tre delstrekningene. Advokat Thomas Hjermann påklaget vedtakene på vegne av distrikt 37 Skárfvággi, distrikt 42 Beahcegealli, distrikt 26 Lákkonjárga, distrikt 22 Fiettar og distrikt 20 Fálá/Kvaløy.

Departementet viser til at Statnett har utsatt oppstart på strekningen fra Alta til Skaidi. På denne bakgrunn vil departementet i dette vedtaket bare behandle klagen som gjelder strekningene frem til Alta.

Statnett har opplyst at foretaket har kommet til enighet med distrikt 42 Beahcegealli.

Departementet ber om at distrikt 42 bekrefter dette. For distrikt 37 har departementet nylig mottatt ytterligere merknader fra advokat Hjermann. Departementet finner det på denne bakgrunn hensiktsmessig bare å behandle klagen fra distrikt 26 Lákkonjárga i dette vedtaket.

2. Statnetts MTA-plan

I Statnetts MTA-plan datert 15. november 2015 er det lagt inn følgende restriksjoner for distrikt 26 Lákkonjárga:

Vårflytting/kalving:

Ingen anleggsaktivitet i restriksjonsperioden uten avtale med reinbeitedistriktet i perioden 1. mai – 20. juni mellom mast 604-660.

Kalvemerking:

Ingen anleggsaktivitet i perioden 20. juni – 10. juli mellom mast 604-640.

Høstflytting:

Ingen anleggsaktivitet i restriksjonsperioden 1. september – 1. oktober 604-660.

På bakgrunn av høringsuttalelsen fra distrikt 26 imøtekom Statnett i brev av 12. januar 2016 enkelte endringer i restriksjonsområdene.

Dette medfører følgende ytterligere restriksjoner. For vårflyttingen mellom mast 588 og 606:

Bávdna-siida: 2 dagers anleggsstans etter tre dager forutgående varsel i perioden 1. mai-10. mai.

Oaggovarri-siida: 2 dagers anleggsstans etter tre dager forutgående varsel i perioden 25. april-5. mai.

Sáivvuopmi-siida: 2 dagers anleggsstans etter tre dager forutgående varsel i perioden 20. juni-30. juni.

Guormotvuopmi-siida: 2 dagers anleggsstans etter tre dager forutgående varsel i perioden 25. april-10. mai.

For høstbeite/-flyttingen utvides restriksjonsområdet til mast 600-660.

Statnett har for øvrig ikke lagt inn ytterligere avbøtende tiltak for distrikt 26 Lákkonjárga.

3. Distrikt 26 Lákkonjárgas klage og avholdt konsultasjon

Distriktet krever i klagen følgende restriksjoner:

Vårflytting/kalving:

Anleggsstans i perioden 25. april til 10. juli i kalvings-/pregningsområdet Gurpmotvuopmi fra mast 604 til mast 665.

Høstflytting:

Anleggsstans i perioden 1. september til 10. oktober fra mast 600 til mast 665.

Under departementets konsultasjon anførte distriktet at restriksjonsområdet for de spesifiserte periodene for den enkelte siida bør være fra mast 580 til mast 606 med henvisning til Statnetts brev av 12. januar 2016 nederst på side 2.

I tillegg krevde distriktet i klagen og under konsultasjonen følgende avbøtende tiltak:

- Opprusting av sperregjerde mellom distrikt 26 Lákkonjára og distrikt 40 Orda mellom Suolojavri og Joalosvarri (omtrent 25 km)
- Etablering av nytt merkeanlegg, samt riving og nedtransport av gammelt anlegg
- Etablering av nytt sperregjerde mellom Nihkolasskaidi og Eibyelva (omtrent 15 km)
- Dekning av kostnader til økt gjeting i kalvingstid/brunsttid i anleggsperioden, samt tilleggsforing under vårflytting
- Erstatning for økte reintap i anleggsperioden
- Erstatning for lavere slaktevekter/produksjon som følge av tapt beiteareal ved anleggsarbeid, samt pristap som følge av lavere vektkategori
- 900 e-bjeller

Distriktet mente at for å sikre fortgang, må prosessen med etablering av gjerder, herunder å sikre nødvendig finansiering og tillatelser, håndteres av Statnett og departementet i samarbeid med distriktet.

Distriktet krever også dekning av kostnader til eget arbeid med saken, samt rådgivningskostnader fra Protect Sápmi og uavhengig jurist. Advokatkostnader kommer i tillegg til det fremsatte kravet fra distriktet.

I brev av 24. oktober fremsatte distriktet et tilleggskrav om lukket bom ved Gampvannslia på anleggsveien for å forhindre trafikk til reinbeiteområdet, samt stenging av barmarksløypa under restriksjonsperioden om høsten.

Distriktet har i klagen og under konsultasjonen anført at det ikke er gitt anledning til konsultasjon om selve konsesjonen med henvisning til ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk. Distriktets juridiske rådgiver mente at ledningen også måtte vurderes etter oreigningslova og rasediskrimineringskonvensjonen art. 5.

Distriktet har også anført det ikke er tatt hensyn til nyere forskning og at konsesjonsmyndigheten ikke har tatt hensyn til det fulle bildet når MTA-planen kommer i etterkant av konsesjonsvedtaket. Distriktet mener dette svekker en, etter distriktets oppfatning, allerede mangelfull konsekvensutredning.

Departementet viser for øvrig til klagen og konsultasjonsprotokollen med vedlegg.

4. Etterfølgende korrespondanse

Departementet ba i e-post av 18. januar d.å. om at Statnett utdypet hvordan foretaket har kommet frem til restriksjonsperiodene og restriksjonsområdene i MTA-planen. Statnett ble også bedt om å forklare nærmere hvorfor foretaket ikke vil imøtekomme kravene fra distriktet.

Statnett besvarte henvendelsen i e-post av 9. februar d.å. Distrikt 26 kommenterte Statnetts tilbakemelding i e-post av 9. mars til departementet.

5. Departementets vurdering

5.1 Folkerettslige utgangspunkter og prosessuelle spørsmål

Departementet vil først ta for seg distriktets folkerettslige og prosessuelle anførsler. I forbindelse med departementets klagevedtak om konsesjonen for kraftledningen ble det innhentet en utredning fra professor Geir Ulfstein, og det er redegjort grundig for de folkerettslige spørsmålene. Departementet mener vurderingen i klagevedtaket i det alt vesentlige besvarer de anførsler som distriktets juridiske rådgiver har fremsatt.

Distriktet har særlig i forbindelse med konsultasjonene stilt spørsmål ved hvorfor distriktet ikke har vært innkalt til konsultasjon av departementet i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. I Låkkonjårgas presentasjon fra konsultasjonen vises det til at distrikter som påklaget konsesjonsvedtaket ble innkalt til konsultasjoner. Distriktet har vist til departementets brev av 10. januar 2014, hvor det fremgår at departementet vil komme tilbake til spørsmålet om konsultasjon for de øvrige berørte reinbeitedistrikter i egne henvendelser, og hevder det foreligger en usaklig forskjellsbehandling av distrikt 26 Låkkonjårga.

NVE inviterte i brev av 3. februar 2010 berørte reinbeitedistrikter, herunder distrikt 26 Låkkonjårga, til konsultasjon om kraftledningen. Distrikt 26 ba ikke om konsultasjoner med NVE, og forklarer i e-post av 6. desember 2016 at distriktet ønsket en dialog- og forhandlingsbasert løsning med Statnett. Etter at forhandlingene med Statnett brøt sammen i mars 2013, forventet distriktet å bli innkalt til konsultasjon med departementet før endelig klagevedtak ble fattet.

Departementet legger til grunn at NVE i første instans og departementet som klageinstans, er forpliktet til å konsultere det enkelte reinbeitedistrikt i arealsaker som den foreliggende. Det fremgår av konsultasjonsveilederen utgitt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet 23. juni 2006 kapittel 3, at det gjennom konsultasjoner med reindriften vil kunne klarlegges på hvilken måte tiltak og virksomhet kan utformes i tråd med reindriftens virksomhet.

Etter departementets oppfatning omfatter imidlertid plikten til konsultasjon i klagesaker bare reinbeitedistrikter som har påklaget NVEs vedtak. Distrikt 26 Låkkonjårga påklaget ikke

NVEs vedtak. Departementets brev av 10. januar 2014 var av samme grunn rettet mot distriktene som hadde påklaget NVEs konsesjonsvedtak, og ikke distrikt 26 Lákkonjárga.

Distriktets forventning om å bli invitert til konsultasjoner i forbindelse med klagesaken var etter departementets syn ikke berettiget. Distriktet har blitt konsultert i forbindelse med MTA-planen, og departementet mener konsultasjonsplikten er oppfylt.

5.2 Restriksjonsperioder og avbøtende tiltak

5.2.1 Innledning

Distriktet har flere krav om avbøtende tiltak. Departementet finner det hensiktsmessig først å knytte noen bemerkninger til distriktets krav om erstatning, slik som erstatning for økte reintap i anleggsperioden, lavere slaktevekter og kostnader til rådgivning i saken og eget arbeid med saken. Departementet bemerker at spørsmål om erstatningen vil bli behandlet av skjønnsretten i ekspropriasjonssaken, og departementet mener det derfor ikke grunn til å vurdere disse kravene nærmere.

Departementet finner det hensiktsmessig å gjengi hovedtrekkene fra konsekvensutredningen før vurderingen restriksjonsperiodene og de øvrige avbøtende tiltakene. Det var to omsøkte traseer som berørte distrikt 26 Lákkonjárga. Konsesjonsgitt trasé innebærer transformatorstasjon på Skillemoen i Alta, mens alternativet var transformatorstasjon ved Eibymoen. Konsesjonsgitt trasé gir mer samlokalisering med eksisterende 132 kV-nett enn den alternative traseen.

5.2.2 Konsekvensutredningen

Det fremgår av konsekvensutredningen at 420 kV-ledningen passerer sør for distriktets sommerbeitegrenser, men vil berøre distriktets vårbeite/kalvingsområde, høstbeite og kalvemerkeanlegg som ligger innenfor distrikt 30B midtre sone. Ifølge konsekvensutredningen skjer 80-90 % av kalvingen i Gurpmotvuopmi-området. Ledningen vil skjære gjennom dette området. Kalving skjer ifølge utredningen generelt i hele Gurpmotvuopmi-området, men kjernen i kalvingsområdet er sørvest for Nallovarri. Her er det ifølge utredningen meget godt beite, lunt og tidlig bart. Dette området berøres særlig av alternativt omsøkt trasé.

Andre særlig viktige kalvingsarealer er sentrert rundt Garravarri/Garraskaidi og Gurpmotvarri. Ifølge konsekvensutredningen kalves det i hele området øst for Mattisdalen fra Kvenvik og til sperregjerdet i sørvest, som går opp mot merkeanlegget ved Iskløfta. De eksisterende 132 kV-ledningene går gjennom dette området, og konsesjonsgitt trasé vil her parallellføres.

Det fremgår at distriktet relativt sett er hardt presset av inngrep og forstyrrelser i store deler av sitt sommerbeiteområde. Det fremgår av konsekvensutredningen at distriktet frykter ytterligere forstyrrelser og beitetap som følge av den nye kraftledningen. Etter distriktets

erfaring fører dagens 132 kV-ledninger gjennom kalvingslandet til at kalvingen skjer i to dels separate områder fordi dyrene trekker unna ledningene. Den nye kraftledningen gjennom området kan etter distriktets oppfatning presse dyrene ned mot jordene i dalen og gi økt konflikt med landbruket.

Overfor utrederne påpekte distriktet at kalvemerkeanlegget trenger å være tilgjengelig for hele familien fordi det er samisk kultur knyttet til dette arbeidet, og at det derfor ikke er lett å finne noe alternativ til dagens merkeanlegg ved Iskløfta. Distriktet frykter driftsmessige vanskeligheter med merkingen som følge av ledningen. Distriktet mener dagens kalvemerkeanlegg ved Iskløfta sannsynligvis ikke kan brukes hvis den nye ledningen blir etablert. Etter distriktets oppfatning vil en ny stor ledning medføre økt stress og vanskeligheter med å drive dyr inn i merkeanlegget. Det er ingen beitehage forbundet med merkeanlegget, og det er derfor mer krevende å drive dyrene inn mot merkeanlegget når det befinner seg under ledningene. Det fryktes også at kalver som separeres fra simla ikke finner tilbake grunnet mye stress.

På denne bakgrunn mener distriktet at det vil være påkrevet å flytte merkeanlegget ved etablering av ny 420 kV-ledningen. Distriktet frykter negative effekter som unnvikelse og barrierer for trekk både på vår- og høstbeite.

Ved vurderingen av verdien av distriktets områder, skriver utrederne at det er relativt mange inngrep innenfor distriktets beiteområder, noe som kan gjøre det spesielt sårbart for økte forstyrrelser. Utredningen peker på at eksisterende ledninger har forringet verdien noe for områdene langs konsesjonsgitt trasé. I utredningen pekes det på reindriftens nomadiske preg, og at et inngrep i et område kan få effekter andre steder. Inngrepene i sommerområdet gjør kalvingsområdene her mindre aktuelle og gjør derfor kalvingslandet rundt Gurpmotvuopmi viktigere.

Området som berøres av konsesjonsgitt trasé ved Iskløfta vurderes til stor verdi basert på merkeanlegget og driving og trekk av dyr inn og ut av sommerområdet. Fra Iskløfta til Holmvannet vil ledningen parallellføres med de to 132 kV-ledningene, og går gjennom kalvingsland og høstbeiter. Verdien vurderes til stor, fordi reinen er særlig sårbar i kalvingstiden og er avhengig av relativt uberørte og tidlig bare områder. Fra Holmvannet til Nallovarri går konsesjonsgitt trasé også gjennom kalvingsland av stor verdi.

Ved vurderingen av påvirkning og konsekvens fremgår det av fagutredningen at distriktet har observert forlatte eller døde kalver under de eksisterende ledningene, og at distriktet tror dette skyldes at simle og kalv mister hverandre på grunn av stress nær installasjonene. Etter utredernes vurdering er det mer sannsynlig at simla har forlatt kalven på grunn av mennesker eller rovdyr i terrenget. Det vil være mer menneskelig aktivitet i hogstgaten under ledningene enn ellers i terrenget, og noe av dette kan ifølge utredningen være i forbindelse med oppsyn og vedlikehold. Etter utredernes oppfatning kan en ny 420 kV-ledning i tillegg til eksisterende ledninger forsterke disse negative effektene. Det vises til at mastene er omtrent dobbelt så høye, og det vil være sterkere coronastøy fra 420 kV slik at forstyrrelseseffekten kan bli

større. Det at ledningen går gjennom kalvingsland gjør effektene mer negative enn i andre typer beiter fordi reinen er spesielt sky og sårbar i denne perioden.

Ifølge utredningen ligger merkeanlegget i dag i et terrengmessig gunstig område hvor det er naturlig å lede dyrene inn. Etter utredernes oppfatning er det vanskelig å finne et tilsvarende godt område som anlegget kan flyttes til og distriktet vil trenge tid for å finne en løsning hvis det skulle bli nødvendig. Det fremgår av utredningen at flytting av merkeanlegget vil kunne få indirekte effekter på driftsmønsteret ellers i distriktet ved at det kommer gjerder i beiter som er fritt tilgjengelige per i dag, ved at dyrene må drives etter nye traseer eller til andre tidspunkter osv. Etter utredernes vurdering vil det ikke være nødvendig å flytte anlegget hvis avbøtende tiltak gjennomføres. Utrederne mener det faktum at merkeanlegget fungerer i dag med to parallelle 132 kV-ledninger ved siden av, tyder på at anlegget fremdeles kan fungere med en ekstra ledning selv om driftsmessige vanskeligheter kan forventes.

Ved vurderingen av anleggsfasen vil det for området ved Iskløfta være av størst betydning at anleggsarbeidet ikke sammenfaller med den perioden det er oppsamling og merking i området. Hvis utbygger følger denne anbefalingen, forventer utrederne at negative effekter bare oppstår som følge av spor fra maskiner og påbegynt arbeid i terrenget. Unnvikelseeffekter og vanskeligheter med å drive dyrene inn i anlegget kan oppstå fordi det vil være uvante elementer i området for reinen, og fordi disse kan assosieres med menneskelig aktivitet. Økt gjeting og mobile gjerder kan være nødvendig. Påvirkningen vurderes til middels negativ.

Mellom Iskløfta og Nallovarri vil anleggsarbeidet skje i områder hvor det tidligere er tilrettelagt for arbeid med de eksisterende ledningene. Dette kan redusere mengden av nye anleggsveier og lignende. Utrederne forventer at det ikke skjer arbeid på strekningen i kalvingsperioden. Når arbeidet er påbegynt må det likevel forventes unnvikelseeffekter i kalvingsperioden på grunn av de ulike sporene etter arbeid i terrenget. I utredningen fremheves særlig inngrep gjennom skog der store gater må hugges, og opprydningsarbeid blir viktig for at fremkommelighet for reinen skal opprettholdes. Hvis det er anleggsarbeid samtidig med høstbeitingen, forventer utrederne unnvikelseeffekter og frykt- og fluktreaksjoner på grunn av den menneskelige aktiviteten. Påvirkningen vurderes å bli stor negativ på denne strekningen i anleggsperioden.

I driftsfasen mener utrederne at ny 420 kV-ledning sammen med de to eksisterende 132 kV-ledningene i området ved Iskløfta, vil kunne gi driftsmessige vanskeligheter rundt oppsamling og merking. Det er sannsynlig at negative effekter kan avta over tid gjennom tilvenning. Ifølge utredningen kan avbøtende tiltak redusere negative effekter. Påvirkningen vurderes til middels negativ - noe mindre enn under anleggsfasen.

For konsesjonsgitt alternativ er det på strekningen fra Iskløfta til Nallovarri av størst betydning at kalvingslandet blir berørt. Reinene er spesielt sårbar og sky under kalvingsperioden, og det forventes middels negativ påvirkning i form av unnvikelseeffekter. Effektene av alternativ omsøkt trasé vurderes til stor negativ.

Under vurderingen av avbøtende tiltak konkret for distrikt 26 Lákkonjárga, skriver utrederne at det vil være viktig med dialog mellom distriktet og utbygger for å koordinere arbeidet med driftsmønsteret. De anbefaler at en kommunikasjonslinje opprettes. Utrederne viser til at distriktet mener anlegget ved Iskløfta bør flyttes for Statnetts regning. Ifølge utredningen vil det være svært avbøtende hvis Statnett dekker kostnader forbundet med flytting av merkeanlegget.

5.2.3 Nyere forskning

Departementet har merket seg at distriktet mener det ikke er tatt hensyn til nyere forskning om kraftledningers påvirkning på rein. I presentasjonen av arealinngrep i distriktet som ble oversendt departementet i e-post av 26. november 2016, er det vist til en rapport av Anna Skarin og Birgitta Åhman. Etter distriktets oppfatning tilsier nyere forskning at det må legges til grunn unnvikelseeffekter på 4 km for kraftledninger.

Departementet bemerker at dokumentet distriktet har vist til i liten grad innebærer ny forskning, men er en sammenstilling av tidligere forskningsresultater. Eksempelvis er kilden for unnvikelseeffekter opp til 4 km fra kraftledninger basert på en studie av Vistnes og Nellemann fra 2001.¹

Departementet legger ny forskning til grunn. Som nevnt i konsesjonsvedtaket er det uenighet i fagmiljøet om virkninger av kraftledninger på rein. Departementet tok likevel utgangspunkt i at etablering av ny kraftledning i reinbeiteområder vil gi negative effekter for reindriften. I departementets klagevedtak om Kalvvatnan vindkraftverk viste departementet til to rapporter fra 2016.² Departementet merket seg blant annet at foreløpige funn tilsier at området rundt et vindkraftverk har fått redusert bruk under anleggs- og driftsfasen sammenlignet med tidligere. Departementet la for øvrig til grunn at det ikke var åpenbart at funnene med hensyn til unnvikelse mv. var overførbare til vindkraftverket som var til behandling.

I enda større grad må det tas forbehold slik at forskning om vindkraftverk og reindrift ikke uten videre legges til grunn for kraftledninger. Departementet viser til at vindturbiner er meget store innretninger også sammenlignet med kraftledninger. Dessuten kan roterende vindturbiner ha større negative effekter for reindriften enn kraftledninger.

Departementet legger til grunn at ledningen vil ha negative virkninger for distrikt 26 Lákkonjárga. Dette er også lagt til grunn i konsekvensutredningen.

5.2.4 Restriksjonsperiodene

¹ Skarin og Åhman: Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective, *Polar Biol* (2014) 37:1048.

² Skarin m.fl.: Renar och vindkraft II – Vindkraft i drift och effekter på renar och renskötsel, Rapport 294/Uppsala 2016 og Colman m.fl. Utkast 2 – Sluttrapport Raggovidda vindpark – effekter av vindparken frittgående tamrein, UIO juli 2016.

Av konsesjonsvedtaket 30. april 2015, fremgår at Statnett plikter å redusere ulemper for reindriften så langt det er praktisk mulig. I detaljplanen skal det legges til grunn at det i anleggsfasen tas behørig hensyn på alle vis til reindriften og den sesongmessige bruken i de ulike reinbeitedistriktene.

Restriksjoner i anleggsarbeidene vil etter departementets oppfatning være av vesentlig betydning for å redusere ulempene for reindriften i anleggsperioden. På den annen side kan ikke restriksjonene være så omfattende at det ikke er praktisk mulig å gjennomføre anleggsarbeidene. I denne forbindelse må det også tas hensyn til at for omfattende restriksjoner kan gjøre det nødvendig med flere byggesesonger. Dette kan være mer negativt for reindriften som helhet.

Departementet må på denne bakgrunn finne en balanse hvor det tas tilbørlig hensyn til distrikt 26 Lákkonjárğa samtidig som fremdriften i anleggsarbeidene sikres.

For både vårflytting/kalvingsperioden og høstflyttingen, mener distriktet at restriksjonsområde må utvides fra mast 604-660 til 604-665, slik at hele distriktets område omfattes.

Departementet bemerker at området fra mast 660 til 665 ligger nord/nordøst for Nallovarri. Disse områdene er i konsekvensutredningen ikke ansett som de mest sentrale områdene for distrikt 26, og departementet anser det ikke nødvendig at restriksjonene utvides til dette området.

For kalvemerkingen er restriksjonsområdet satt til mast 604-640. Distriktet mener restriksjonsområde må være fra mast 604 til 665 også i kalvemerkingperioden. Etter departementets oppfatning må det sentrale være at restriksjonene i kalvemerkingperioden gjelder i området rundt merkeanlegget. Departementet mener restriksjonsområdet frem til 640 er tilstrekkelig for dette formålet.

For vårflytting/kalvingen mener distriktet at restriksjonsperioden må utvides fra 1. mai til 25. april. Distriktet mener også at restriksjonene for vårflytting/kalving bør vare lenger enn til 20. juni.

Statnett skriver i e-post av 9. februar d.å. at årsaken til at anleggsarbeidet må foregå frem til mast 640 er at det blir liggende en baseplass her for vinterlagring av materiell som anleggsarbeiderne må kunne benytte. Etter Statnetts vurdering vil reinen tåle at anleggsarbeidene går i gang omkring 20. juni, likevel begrenset slik at det mellom mast 604 og 640 ikke vil foregå ledningsbygging. Statnett skriver at det er nødvendig å komme i gang med anleggsaktiviteten i området mellom mast 640 og 660 den 20. juni for å holde en viss fremdrift på ledningsbyggingen i barmarksperioden.

Departementet legger til grunn at anleggsperioden kan medføre driftsulemper for distriktet i forbindelse med vårflyttingen og kalvingen/kalvemerkingen. Departementet mener likevel at de restriksjoner som Statnett har lagt opp til, vil redusere ulempene vesentlig. Etter

departementets oppfatning er det lagt inn omfattende restriksjoner for å tilpasse anleggsarbeidene til distriktets drift. Muligheten for den enkelte siida til å kreve anleggsstans i forbindelse med vårflyttingen vil også bidra til å redusere ulempene.

For høstflyttingen mener distriktet at restriksjonsperiodene bør utvides fra 1. oktober til 10. oktober. Departementet mener restriksjonsperioden som er fastsatt i den vedtatte MTA-planen er tilstrekkelig.

På denne bakgrunn finner ikke departementet grunn til å utvide restriksjonene som er fastsatt i MTA-planen. Departementet presiserer imidlertid at Statnett har en generell plikt til å begrense skadene på reindriften, og at dette hensynet gjør seg særlig gjeldende overfor de distriktene som har anført at fastsatte restriksjoner ikke er tilstrekkelige. Dette innebærer etter departementets syn at Statnett uavhengig av de fastsatte restriksjonsperiodene må varsle reindriften om at anleggsvirksomheten gjenopptas/iverksettes, samt at foretaket før anleggsoppstart finner sted må forsikre seg om at det ikke befinner seg et større antall simler med kalv i de aktuelle områdene.

På samme måte mener departementet at de fastsatte restriksjonsperiodene må forstås ut i fra hva som anses å være normalsituasjonen i distriktet. Skulle det for eksempel ut ifra klimatiske forhold være en svært sen vår og/eller av andre spesielle grunner forekomme en utsatt kalvingsperiode, kan dette gjøre det påkrevet med særlig aktsomhet og eventuelle ytterligere tiltak fra Statnett. Det presiseres at reindriften har et selvstendig ansvar for å varsle dersom det antas at slike forhold kan inntre.

5.2.5 Andre avbøtende tiltak

Av andre avbøtende tiltak enn restriksjoner i anleggsperioden, har distriktet fremsatt en rekke krav.

Distriktet krever lukket bom på anleggsveien ved Gampvannslia for å forhindre trafikk til reinbeiteområdet, samt stenging av barmarksløypa under restriksjonsperioden om høsten. Departementet har ikke myndighet til å pålegge stenging av barmarksløyper. Når det gjelder anleggsveier for øvrig forutsetter departementet at Statnett sikrer disse så de ikke benyttes til unødig kjøring.

Distrikt 26 mener det må etableres nytt merkeanlegg. Departementet viser til at det i konsekvensutredningen fremgår at det vil være svært avbøtende hvis Statnett dekker kostnadene til flytting av merkeanlegget. Etter departementets oppfatning vil flytting av merkeanlegget avbøte negative virkninger av kraftledningen både i anleggsperioden og i driftsperioden, også dersom tiltaket ikke blir realisert før sesongen 2018. Departementet mener fordelene ved å flytte merkeanlegget oppveier kostnadene. Departementet setter på denne bakgrunn vilkår om at Statnett skal dekke kostnadene forbundet med å flytte merkeanlegget og eventuell arbeider som må gjøre med tilkomstvei.

Distriktet har fremlagt et kostnadsestimat for flyttingen. Departementet har ikke grunnlag for å gå særskilt inn i distriktets vurdering av kostnadsestimatet. Departementet presiserer imidlertid at kostnadene skal holdes på et rimelig nivå. Alle påløpte kostnader skal dokumenteres ut fra de krav Statnett skal stille. Ingen tilbud skal aksepteres av distriktet før de er forelagt for og godkjent av Statnett.

I distriktets estimat er det inkludert prosjekt- og prosesskostnader. Departementet mener det er hensiktsmessig at de anførte påløpte kostnadene blir vurdert i forbindelse med skjønnsaken

Distriktet har anmodet om at planlegging av driftsomlegging og prosesser om tillatelse til å sette opp merkegjerdet, gjennomføres i samråd med Statnett eller departementet.

Departementet mener distriktet selv i all hovedsak må stå som ansvarlig for de søknader som er nødvendige etter annet lovverk for å flytte merkeanlegget. Iverksettelse av de avbøtende tiltakene er imidlertid av betydning for foretakets anleggsvirksomhet. Departementet forventer derfor at Statnett i noen grad bistår i planleggingen der foretaket finner dette hensiktsmessig.

Distriktet har også hatt et krav om opprusting av sperregjerdet mellom distrikt 26 Lákkonjárga og distrikt 40 Orda mellom Suolojavri og Joalosvarri. Denne strekningen er angitt til omtrent 25 km. Departementet har fått opplyst fra Statnett at det i avtalen som er inngått med distrikt 40 Orda er inntatt kompensasjon for å oppruste gjerdet. Tilskuddet gjelder imidlertid til et gjerde som er noe kortere enn kravet fra distrikt 26.

Departementet finner at gjerdet som distrikt 40 Orda har fått kompensasjon for er et avbøtende tiltak også overfor 26 Lákkonjárga, og legger til grunn at det blir realisert. Etter departementets oppfatning vil opprustning av gjerdet i det omfanget som det er gitt tilskudd til distrikt 40 være et viktig avbøtende tiltak også for distrikt 26. Departementet finner ikke grunn til å forlenge gjerdet utover det som Statnett allerede har gitt tilskudd til. Lákkonjárga har ingen kontroll med den faktiske fremdriften i byggingen av gjerdet. Departementet forutsetter derfor at Statnett forsikrer seg om og følger opp at gjerdet blir realisert innen rimelig tid.

Distriktet mener også det bør etableres et nytt sperregjerde mellom Nihkolasskaidi og Eibyelva. Ifølge distriktet må dette gjerdet oppføres mellom Gurpmotvuopmi som brukes av distrikt 26 og Nassa som brukes av distrikt 40. Etter distriktets oppfatning vil gjerdet ha en viktig funksjon både i kalvingsperioden om våren og tidlig sommer, og på høsten for å unngå sammenblanding og økt press mot det naturlige stengselet som er i området i form av elvekløft. Distrikt 26 mener denne ikke lenger vil være solid nok når unnvikelseeffektene øker. Distriktet har estimert kostnadene for tiltaket til 2,85 millioner kroner.

Etter departementets oppfatning vil ikke fordelene ved et slikt gjerde oppveie kostnadene. Departementet finner derfor ikke grunn til å pålegge dette tiltaket.

Distriktet har også bedt om at Statnett skal finansiere 900 e-bjeller for å dokumentere adferdsendringer hos reinen som følge av inngrepet. Distriktet har også i forbindelse med

skjønnsrettsbehandlingen krevd at et slikt GPS-program iverksettes for å sikre bevis. Distriktets kostnadsestimat over to år for tiltaket er omtrent 2,5 millioner kroner. Departementet kan ikke se at tiltaket forsvarer kostnadene som et avbøtende tiltak.

Distriktet har også krevet dekket kostnader til økt gjeting i kalvings- og brunsttiden i anleggsperioden, samt tilleggsforing under vårflytting. Distriktet har også krevet dekket kostnader for økt utskifting av driftskjøretøy ved mer intensiv gjeting og materialinnkjøp for å forsterke sperregjerdene med midlertidige materialer før snøen smelter. Kostnader til gjeting, foring og vedlikehold og forsterkning av gjerder er tiltak som i særlige tilfeller kan være nødvendige for å begrense ulempene ved anleggsvirksomheten, men dette må vurderes konkret ut i fra forholdene når anleggsarbeidene planlegges iverksatt. Departementet mener økte driftskostnader, inkludert utskifting av driftsmidler, som utgangspunkt bør inkluderes i skjønnsaken.

6. Folkerettslig vurdering

For departementets generelle vurdering av det folkerettslige vernet, vises til omtalen i konsesjonsvedtaket. Etter folkeretten må det vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27. Det må tas hensyn til den negative effekten tiltaket vil ha for den enkelte reindriftsutøver, og det vil i denne vurderingen være sentralt om reindriftsutøverne fortsatt har mulighet til å drive reindrift på en regningssvarende måte dersom inngrepet bli gjennomført. Det er også relevant å vurdere om det er gjort tilpasninger av hensyn til reindriften, om reindriftsutøverne har blitt involvert i prosessen og om fordelene ved tiltaket er proporsjonalt med de ulemper reindriften påføres.

Etter departementets oppfatning er realisering av 420 kV-kraftledningen ikke til hinder for at reindriftsutøverne i distrikt 26 kan drive reindrift på en regningssvarende måte. I denne vurderingen er det også tatt hensyn til at det er andre inngrep i distriktet slik det ble redegjort for under konsultasjonen. Det er gjort tilpasninger av hensyn til driften ved valg av trasé som ikke ble påklaget av distriktet. Det fastsettes omfattende restriksjonsperioder for anleggsarbeidene og et avbøtende tiltak om flytting av merkeanlegget. Selve anleggsperioden, som er den perioden der ulempene antas å bli størst for reindriften, er uansett av begrenset varighet.

De krav som kan stilles om konsultasjon med distriktet har blitt oppfylt ut fra de rettslige rammer som foreligger.

Departementet påpeker at kraftledningen er av vesentlig betydning for forsyningssikkerheten i regionen.

Departementet mener de tiltak som MTA-planen gir grunnlag for, er i henhold til gjeldende lovverk også hensett til de ulemper reindriften påføres.

Departementet konkluderer på denne bakgrunn med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

7. Konklusjon

Kostnadene knyttet til flytting av distriktets merkeanlegg skal dekkes av Statnett innenfor de rammer og forutsetninger som fremgår av pkt. 5.2.5.

For øvrig stadfestes NVEs vedtak av 22. januar 2016 med de presiseringer som følger av departementets vedtak.

Departementets vedtak i klagesaken er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Per Håkon Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Tollef Taksdal
underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:

Norges vassdrags- og energidirektorat
Statnett SF
Distrikt 26 Låkkonjárga